

Teemanumeron saate

Arkipäivän esineet sekä rajojen ja liikkumisen kokemukset

Tuulikki Kurki, Saija Kaskinen ja Tarja Tantt

Teemanumero *Arkipäivän esineet sekä rajojen ja liikkumisen kokemukset* on syntynyt hankkeesta *Kadonnut kinnas ja muita tarinoita – rajojen ja liikkumisen kokemukset sekä uudet naapuruudet*. Hanke on toteutettu Itä-Suomen yliopiston Karjalan tutkimuslaitoksessa Koneen Säätiön rahoittamana 2018–2022. Tieteellistä tutkimusta ja taidelähtöisiä menetelmiä yhdistävässä hankkeessa on tarkasteltu erilaisten rajojen ja liikkumisen kokemuksia sekä uusien naapuruuksien ja dialogin rakentumista esineiden ja esineistä kertomisen kautta (Kadonnut kinnas UEF Connect). Tavoitteena on ollut, että tieteellinen tutkimus, taiteellinen työskentely ja taidelähtöisten menetelmien hyödyntäminen hankkeen eri vaiheissa (esimerkiksi tutkimusaineiston keräämisessä ja tutkimustulosten julkaisemisessa) voisivat yhdessä avata tutkimuskohteisiin (rajoihin, liikkuvuuteen, uusien naapuruuksien rakentumiseen ja dialogiin) sellaisia näkökulmia, joita tutkimus tai taide eivät voi yksinään tavoittaa.

Hanketta on johtanut Itä-Suomen yliopiston kulttuurintutkimuksen professori Tuulikki Kurki. Hankkeessa on työskennellyt tutkijoita kulttuurintutkimuksen ja perinteentutkimuksen sekä kielen ja vuorovaikutuksen tutkimuksen aloilta.¹ Tärkeitä työryhmän jäseniä ovat olleet myös tutkimussihteeri ja kuvataiteilija², joka on tutkinut rajojen ja liikkumisen kysymyksiä taiteellisen työskentelyn kautta sekä vastannut hankkeen taidelähtöisin menetelmin toteutetuista osioista kuten aineistonkeruukokeiluista ja hankkeen pedagogisista työpaikoista muun muassa kouluyhteistyössä.

Hankkeessa on keskitytty tarkastelemaan erityisesti itäisessä Suomessa asuvien, itäiseen Suomeen muuttaneiden ja sieltä muualle – esimerkiksi toisaalle Suomeen, Viroon tai Ruotsiin – muuttaneiden ihmisten kokemuksia rajoista ja liikkuvuudesta. Tutkimukseen osallistuneet ihmiset ovat kertoneet erilaisiin maantieteellisiin, symbolisiin tai muihin elämässään merkityksellisiksi kokemiinsa rajoihin liittyvistä esineistä sekä esineisiin kytkeytyvistä rajojen ja liikkumisen kokemuksista. Näistä ihmisten kokemuksista hanke koosti interaktiivisen museonäyttelyn Pohjois-Karjalan museoon Hilmaan keväällä 2020. Museonäyttelystä muokattiin myös avoimesti saatavilla oleva 360-virtuaalinäyttely (*Kadonnut kinnas ja muita tarinoita* -virtuaalinäyttely).

1 Hankkeen tutkijoina työskentelivät Tarja Tantt, Kirsi Laurén, Kari Korolainen ja Saija Kaskinen.

2 Hankkeessa työskenteli kuvataiteilija Päivi Saarelma ja tutkimussihteeri Biljana Stankovic.

Tieteellisen tutkimuksen aineisto on hankkeessa kerätty pääosin haastattelemalla. Haastattelujen lisäksi keruukutsuun saatiin jonkin verran kirjoitettuja ja erilaisin visuaalisin keinoin toteutettuja vastauksia. Oma tutkimusaineistonsa hankkeessa on muodostunut myös Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistoaineistoista kerätyistä etnografisista piirustuksista. Keskeistä on ollut pohtia, mitä esineet ja esineistä kertominen nostavat tarkasteltavaksi erilaisten rajojen ylittämisen tai ylittämättömyyden kokemuksista sekä rajat ylittävistä naapuruuksista ja dialogista tai esimerkiksi kulttuurisen kansalaisuuden ja alueeseen kytkeytymättömien identiteettien rakentumisesta. Hankkeessa on tarkasteltu esineitä ja niistä kertomista materiaalisen kulttuurin tutkimuksen, kielen ja kerronnan tutkimuksen sekä taiteen ja interaktiivisen näyttelyn keinoin. Esineet on nähty potentiaalisina välineinä erilaisten dialogien syntymiselle esimerkiksi menneen ja nykyisen, maahan muuttaneiden ja maassa jo asuvien, eri sukupolvien sekä liikkuvien ja paikalleen asettuneiden ihmisten välillä.

Hanke on tehnyt monipuolista yhteistyötä eri tahojen kanssa. Tutkimusaineistojen kartuttamisessa oli tärkeä rooli Opintokeskus Siviksellä, jonka verkostojen kautta hanke löysi lukuisia haastateltavia eri järjestöistä. Tutkimusyhteistyötä oli myös Viroon: Viron kirjallisuuseumuseo ja Tarton yliopisto päättivät toteuttaa samantapaisen, ihmisten elämässä mukana kulkeviin esineisiin liittyvän kilpakeruun kirjallisuuseumuseon aineistojen kartuttamiseksi. Pohjois-Karjalan museon Hilman kanssa toteutettuun museonäyttelyyn liittyi yhteistyötä myös paikallisten koulujen kanssa. Hankkeen kuvataiteilija toteutti oppilaiden kanssa raja-aiheisia työpajoja sekä kouluissa että museonäyttelyn yhteydessä. Punkaharjun Aseman Taidelaiturilla järjestettiin nuoren taiteilijan Winter Sid Johannesburgin hankkeen teemoja käsitellyt näyttely.

Teemanumero

Teemanumero *Arkipäivän esineet sekä rajojen ja liikkumisen kokemukset* käsittelee materiaalisen kulttuurin, rajojen ja liikkumisen teemoja suomalaisten ja virolaisten tapausesimerkkien kautta. Teemanumeron artikkelit perustuvat *Kadonnut kinnas ja muita tarinoita* -hankkeen tutkijoiden sekä hankkeen yhteistyötutkijoiden työskentelyyn Itä-Suomen yliopistossa sekä Viron kirjallisuuseumuseossa ja Tarton yliopistossa.

Teemanumeron yhtenä lähtöajatuksena on, että ihmisten kokemuspohjaista tietoa arkielämässä olevista erilaisista rajoista, niiden pystyttämisestä, purkamisesta, merkityksellistämisestä ja ylittämisestä voi tarkastella arkipäivän materiaalistien esineiden kautta. Teemanumeron taustalla vaikuttavat kolme 2010-luvulta lähtien näkyvämpään asemaan nousutta tutkimussuuntausta. Ensimmäinen niistä on monitieteinen rajojen ja liikkumisen tutkimus, toinen materiaalisen kulttuurin paluu tutkimuskohteeksi tekstien ja merkitysten tutkimisen rinnalle. Kolmas suuntaus puolestaan liittyy taidelähtöisten menetelmien näkyvämpään soveltamiseen etnografisten tutkimusmenetelmien rinnalla sellaistenkin ilmiöiden tarkastelussa, joita on perinteisesti tarkasteltu esimerkiksi pelkästään haastattelemalla tai havainnoimalla.

Erilaisten rajojen monitieteinen tutkimus alkoi levitä voimallisesti maantieteestä yhteiskuntatieteisiin sekä humanistisille aloille, kuten kulttuurintutkimukseen, 1990-luvulta alkaen (Brunet-Jailly 2005; Konrad ja Nicol 2011). Viime vuosikymmenen aikana monitieteinen liikkuvuuden ja rajojen tutkimus on kietoutunut monin tavoin myös materiaalisen kulttuurin tutkimukseen. Taustalla on tunnistettavissa 2000-luvun taitteeseen sijoittuva niin sanottu esineellinen käänne (*object turn*, Woodward 2001) sekä uusmaterialistisen tutkimusotteen

voimistuminen (Dolphin ja Van der Tuijn 2012). Käänteeseen jälkeen ja uusmaterialismin myötä aineellisen ja aineettoman kulttuurin ilmiöitä on voitu tarkastella toisiinsa kietoutuneina toisella tavalla kuin aikaisemmin (Dolphin ja Van der Tuijn 2012). Ian Woodwardin (2001) mukaan esineellinen käänne avasikin tärkeän näkökulman myös liikkuvuuden ja maahanmuuton tutkimukseen.

Esineellisen käänneeseen myötä monitieteinen rajojen ja liikkuvuuden tutkimus on ryhtynyt tarkastelemaan esimerkiksi sitä, miten eri tavoin erilaiset maantieteelliset, symboliset tai poliittiset rajat ilmenevät arkipäivän konteksteissa materiaalisesti, ja miten näennäisesti tavanomaiset arkipäivän esineet voivat toimia rajoihin ja liikkumiseen liittyvien kokemusten käsittelyn välineinä. Esimerkiksi 2000-luvun alkupuolella kirjallisuudentutkija Johan Schimanski esitteli rajan merkin käsitteen (*border figure*), joka pyrki käsitteellistämään rajoja sekä narratiivisesti että materiaalisesti. Schimanskin (emt.) mukaan rajan merkki, kuten metafora, narratiivi, kuva tai materiaallinen esine, voi koota yhteen niitä tapoja, joilla ihmiset kokevat ja havainnoivat erilaisia rajoja elämässään. (Schimanski 2006, 59–60.) 2010-luvulla yhteiskuntatieteilijät ja kulttuurintutkijat ovat käsitelleet myös liikkeessä olevien ihmisten mukana kulkevia arkiesineitä. Arki- ja käyttöesineitä, kuten kenkiä tai keittoastioita, on käytetty esimerkiksi maastamuuton ja maahanmuuton kokemusten tutkimiseen sekä niiden keinojen tutkimiseen, joiden avulla ihmiset mukautuvat ja sopeutuvat erilaisten maantieteellisten ja kulttuuristen rajojen ylittämiseen sekä käsittelevät ylittämisen monenlaisia seurauksia arkielämässään (Dudley 2010; 2011; De León 2013; Povrzanović Frykman ja Humbracht 2013). Tällaista tutkimusta on tehty runsaasti maailmanlaajuisesti eri rajoilla (*Migrant Worlds, Material Cultures* 2008), esimerkiksi Yhdysvaltojen ja Meksikon välisellä rajaseudulla (Castillo 2007; Aldama et al. 2012; De León 2013; Sheren 2018), Aasian eri rajaseuduilla (Dudley 2010; 2011) sekä Euroopassa esimerkiksi Saksan (Drechsel 2010; Bach 2017), Puolan (Burrell 2008), Norjan, Ruotsin, Suomen ja Viron rajoilla (Pötzsch 2015; Kadonnut kinnas UEF Connect; *Inequalities in Motion* 2015–2019). Näissä tutkimuksissa on tarkasteltu, kuinka esineet luovat jatkuvuutta menneen ja nykyisen välille maahanmuuttajan elämässä ja kuinka ihmiset käsittelevät vaikeitakin kokemuksiaan esimerkiksi esineisiin liittyviä arjen rutiineja toistamalla (Kurki 2021; De León 2013; Povrzanović Frykman ja Humbracht 2013; Dudley 2011).

Tutkimuksen lisäksi erilaiset museot ja galleriat ovat viimeisen vuosikymmenen aikana käsitelleet rajojen ja liikkuvuuden teemoja materiaalisesta kulttuurin ja esineiden avulla entistä näkyvämmiin (Alexander et al. 2017; Anderson 2004). Museot ovat myös arvioineet kriittisesti kokoelmiaan ja kuratointikäytänteitään, jotta ne voisivat käsitellä paremmin esimerkiksi pakolaisuuden ja maahanmuuton seurauksena syntyvien alueisiin kytkeytymättömien kulttuurimuotojen ilmiöitä alueellisesti rajattujen kulttuurien ilmiöiden rinnalla (Lanz 2016). Lisäksi viime vuosina useat tutkimushankkeet ovat Suomessakin tehneet yhteistyötä eri museoiden ja gallerioiden kanssa sekä hyödyntäneet taidelähtöisiä lähestymistapoja tutkiemiensa rajoihin ja liikkumiseen liittyvien teemojen tarkasteluun (*Naapurijurttia* 2018–2021; *Taidetta, turvallisia tiloja ja kansatutkijuuutta* 2018; *Crossing Borders* 2019; *Tapahtuipa silloin, kun me menttiin Suomeen* 2019; *Kadonnut kinnas ja muita tarinoita* 2020). Taidelähtöisiä menetelmiä, kuten valokuvaamista ja visuaalista työskentelyä, on hyödynnetty myös monitieteisessä rajojen ja liikkuvuuden tutkimuksessa (esim. Korolainen 2020; Ball 2014; Witzgall ja Kesselring 2013). Kun käytetään taidelähtöisiä menetelmiä, yhtenä keskeisenä pyrkimyksenä on tuottaa erilaisten luovien menetelmien avulla ”mahdollisimman holistisia vastauksia” esitettyihin tutkimuskysymyksiin (Leavy 2015, luku 1) sekä saavuttaa ”syvempää” ja

”monitahoisempaa ymmärrystä” (Barone ja Eisner 2012, luku 1) kuin vain sanallisesti tapahtuvassa jonkin ilmiön käsittelyssä.

Tässä teemanumerossa on kolme tutkimusartikkelia, yksi essee ja yksi esittelyteksti. Teemanumeron tekstien päähuomio on arkipäiväisissä esineissä ja niihin liittyvissä narratiiveissa. Artikkeleissa ja esseessä tarkastellaan erilaisia näkyviä ja näkymättömiä rajoja, kulttuurista kansalaisuutta, identiteettejä, kuulumista sekä yllärajoissa ja välitilaisessa arjessa selviämistä. Lisäksi teemanumerossa pohditaan, miten näistä erilaisista rajojen ja liikkumisen kokemuksista voidaan välittää tietoa ja ymmärrystä esineiden välittämänä, moniaistisesti (Schiffer 1999, 26). Tällöin esineet toimivat ns. ”moniäänisinä instrumentteina” (Ball 2014) tutkittavien ilmiöiden tarkastelemiseksi.

Materiaaliset esineet ja niistä kertominen ovat keino tuoda yhteen rajoihin ja rajaamisen prosesseihin liittyvää kerronnallista ja ei-kerronnallista tietoa. Esineet voivat käsitteellistää rajoja ja rajaamisen prosesseja toisilla tavoilla kuin vain kerronnallisuuteen keskittyvissä tarkastelutavoissa. Tämä voi olla tärkeää, kun tutkitaan esimerkiksi rajoihin liittyviä ihmisten kokemuksia, jotka voivat olla vaikeita ja traumaattisia ja vaikeasti sanallistettavissa.

Kokonaisuudessaan teemanumero pyrkii vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: Kuinka eri tavoin liikkeessä olevat ihmiset rakentavat yllärajoista kuulumistaan, kulttuurista kansalaisuuttaan ja identiteettiään arkipäivän esineiden, niillä tekemisen ja niistä kertomisen avulla? Kuinka dialogi sekä dialoginen ja refleksiivinen ymmärrys esimerkiksi liikkuvuuden ja rajojen kokemuksista rakentuvat esineistä kertomisessa ja kerronnan vastaanottamisessa sekä esineiden materiaalisuuden ja visuaalisuuden kautta? Millaista tietoa liikkuvuudesta, erilaisista rajoista ja rajojen ylittämistä tai ylittämättömyydestä voidaan välittää arkipäivän esineiden avulla?

Kari Korolainen tutkii artikkelissaan ”Kulttuurinen kansalaisuus materiaalsen kulttuurin lävistäjänä: Näkyväksi tuleminen, mukana oleminen ja elämäntavat esineiden käyttämisen näkökulmasta tarkasteltuna” ihmisten kertomuksia heille tärkeistä esineistä, jotka ovat olleet heidän mukanaan erilaisten rajojen ylityksissä. Keskeisenä käsitteenä on *kulttuurinen kansalaisuus*, joka on yhdistetty artikkelissa etnologisen materiaalsen kulttuurin tutkimuksen näkökulmaan. Korolainen kysyy, miten kulttuurinen näkyväksi tuleminen, mukana oleminen sekä elämäntapojen ylläpitäminen ilmenevät mukana kulkevien tai muuten tärkeiden esineiden käyttämisestä kertomisessa.

Tiina Sotkasiira ja Pirjo Pöllänen tarkastelevat artikkelissaan ”Älypuhelimien luoma tuttuus ja turva turvapaikanhakijoiden välitilaisessa arjessa” Lähi-idästä Pohjois-Karjalaan turvapaikanhakijoina muuttaneiden henkilöiden arjen kulkua älypuhelimien ja erityisesti sille annettujen merkitysten avulla. Sotkasiiran ja Pölläsen mukaan älypuhelin on turvapaikanhakijoille arjen työkalu, joka kiinnittää heidät sekä nykyiseen suomalaiseen yhteiskuntaan että entiseen kotimaahan tai muualla maailmassa asuviin perheen tai suvun jäseniin.

Tuulikki Kurki analysoi artikkelissaan ”Kinnas ja lääkeruisku. Esineet rajoihin ja liikkumiseen liittyvän ymmärryksen välineinä museonäyttelyssä” Kadonnut kinnas ja muita tarinoita-hankkeen museonäyttelyä ja sen perusteella tehtyä 360-virtuaalinäyttelyä. Hän tarkastelee näitä näyttelyitä interaktiivisina tiloina, joissa museovieraan toiminta vuorovaikutuksessa näyttelytilan esineiden ja tarinoiden kanssa toimii rajoihin ja liikkumiseen liittyvän

refleksiivisen ymmärryksen muodostamisen välineenä. Artikkelissa hyödynnetään 2010-luvun museopedagogiikan näkökulmia sekä uusmaterialistisen kulttuurintutkimuksen lähtökohtia. Artikkelin tavoitteena on yleisemminkin pohtia teemoja, jotka voivat auttaa erilaisia tutkimushankkeita suunnittelemaan tulostensa esittämistä tai julkaisemista yhteistyössä esimerkiksi museoiden tai gallerioiden kanssa.

Saija Kaskinen kuvaa esseessään *“Take me Home: Dialogisen tilan rakentuminen valokuvanäyttelyssä”* Suomessa au pairina työskennelleen opiskelijan, taiteilijanimeltään Winter Sid Johannesburgin kokemuksia erilaisten sosiaalisten, kulttuuristen, kielellisten ja symbolisten rajojen ylittämisestä. Esseen keskiössä on Winter Sid Johannesburgin valokuvanäyttely *Take Me Home* dialogisena tilana, jossa taiteilija tutki esinevalokuvien ja installaatioiden avulla juurettomuuden, kuulumattomuuden ja näkymättömyyden tunnettaan sekä näiden tunteiden muuttumisen merkitystä oman minuuden kehittymiselle.

Astrid Tuisk ja Tiiu Jaago tarkastelevat esittelytekstissään *“Kilpakeruu Esemed meie rännakuil Viron kirjallisuuseumessa”* esinemuistoihin ja esinekertomuksiin liittyvää kilpakeruuta (suom. Esineet matkallamme). Keruun järjestivät Viron kirjallisuuseumuseon Viron kansanrunouden arkisto ja Tarton yliopiston folkloristiikan laitos vuonna 2019, rinnakkain Suomessa toteutetun *Kadonnut kinnas ja muita tarinoita* -hankkeen aineistonkeruun kanssa. Virossa toteutettuun keruuseen vastasi 111 kertojaa. Tuisk ja Jaago vertailevat esittelytekstissään vanhemman ja nuoremman vastaajasukupolven keruuseen lähettämiä aineistoja. He kuvailevat sitä, millaiset esineet ovat tärkeitä eri sukupolvien vastaajille ja millaisia merkityksiä vastaajat kytkevät näihin esineisiin. Vaikka sukupolvien välillä on eroja esimerkiksi hyvin erilaisten kasvuympäristöjen ja elinolosuhteiden takia, sukupolvia yhdistäviä piirteitäkin aineistosta löytyy: muun muassa leikkikalulla on ollut tärkeä rooli sekä vanhempien että nuorempien vastaajien elämässä.

Lähteet ja kirjallisuus

- Aldama, Arturo J., Chela Sandoval ja Peter J. Garcia (toim.). 2012. *Performing the U.S. Latina and Latino Borderlands*. Bloomington: Indiana University Press.
- Alexander, Edward P., Mary Alexander, Juilee Decker. 2017. *Museums in Motion. An Introduction to the History and Functions of Museums*. Lanham: Rowland & Littlefield.
- Anderson, Gail (toim.). 2004. *Reinventing the Museum. Historical and Contemporary Perspectives on the Paradigm Shift*. Lanham: Altamira Press.
- Bach, Jonathan. 2017. *What Remains. Everyday Encounters with the Socialist Past in Germany*. New York: Columbia University Press.
- Ball, Susanne. 2014. “On the “Doing” of Visual Research on Borders and Migration: Collaboration between Professional Photographers, Social Scientists and Subjects.” *Journal of Borderlands Studies* 29(2): 147–164.
- Barone, Tom ja Elliot W. Eisner. 2012. *Arts Based Research*. Lontoo: Sage. (Epub-painos.)
- Brunet-Jailly, Emmanuel. 2005. “Theorizing Borders: An Interdisciplinary Perspective” *Geopolitics* 10(4): 633–649.
- Burrell, Kathy. 2008. “Materializing the Border: Spaces of Mobility and Material Culture in Migration from Post-Socialist Poland.” *Mobilities* 3(3): 353–373. <https://doi.org/10.1080/17450100802376779>

- Castillo, Debra A. 2007. "Borders, Identities, Objects." Teoksessa *Border Poetics De-Limited*, toimittaneet Johan Schimanski ja Stephen Wolfe, 115–148. Hannover: Wehrhahn Verlag.
- Crossing Borders* 2019. *Crossing Borders* -hanke. Konsortion johtaja Sari Pöyhönen, Jyväskylän yliopisto. Hankkeen kotisivu: <https://croboarts.org/>. Luettu 15.8.2021.
- De León, Jason. 2013. "Undocumented migration, use wear, and the materiality of habitual suffering in the Sonoran Desert." *Journal of Material Culture* 18(4): 321–345.
- Dolphin, Rick ja Iris Van der Tuijn. 2012. *New Materialism: interviews & cartographies*. Ann Arbor: Open Humanities Press.
- Drechsel, Benjamin. 2010. "The Berlin Wall from a Visual Perspective: Comments on the Construction of a Political Media Icon." *Visual Communication* 9(1): 3–24.
- Dudley, Sandra. 2010. *Materializing Exile: Material Culture and Embodied Experience among Karenni Refugees in Thailand*. Oxford: Berghahn.
- Dudley, Sandra. 2011. "Feeling at Home. Producing and Consuming Things in Karenni Refugee Camps on the Thai-Burma Border." *Population, Space and Place* 17: 742–755.
- Inequalities in Motion 2015–2019. *Inequalities in Motion: Transnational Families in Estonia and Finland*. Tutkimushanke, johtaja professori Laura Assmuth, Itä-Suomen yliopisto.
- Kadonnut kinnas ja muita tarinoita* 2020. Museonäyttely Pohjois-Karjalan museo Hilma, 6.2.–17.3. ja 2.6.–2.8.2020.
- Kadonnut kinnas UEF Connect. <https://uefconnect.uef.fi/tutkimusryhma/kadonnut-kinnas-ja-muita-tarinoita> . Luettu 11.6.2022.
- Kadonnut kinnas ja muita tarinoita* -virtuaalinäyttely. <https://www.360panorama.fi/360KadonnutKinnas>. Luettu 11.6.2022.
- Konrad, Victor ja Heather N. Nicol. 2011. "Border Culture, the Boundary between Canada and the United States of America, and the Advancement of Borderland Theory." *Geopolitics* 16(1): 70–90.
- Korolainen, Kari. 2020. *Marjatta ja Ilman Kinna*. Joensuu: Kirjokansi.
- Kurki, Tuulikki. 2021. "Materialized Trauma Narratives of Border Crossings." *Electronic Journal of Folklore Studies* 83: 81–84. doi: <https://doi.org/10.7592/FEJF2021.83.kurki>
- Lanz, Francesca. 2016. "Staging Migration (in) Museums. A Reflection on Exhibition Design Practices for the Representation of Migration in European Contemporary Museums." *Museum & Society* 14(1): 178–192.
- Leavy, Patricia. 2015. *Method Meets Art. Arts-Based Research Practice*. New York: The Guilford Press. (Epub-painos.)
- Migrant Worlds, Material Cultures. 2008. Themes issue in *Mobilities* 3(3).
- Naapurijurttta 2018–2021. *Naapurijurttta*. Hankkeen johtaja Eeva Puumala. TaSSu. Tampere Centre for Societal Sustainability. <https://societalsustainability.fi/naapurijurttta/?lang=fi>. Luettu 11.6.2022.
- Povrzanović Frykman M. & Michael Humbracht. 2013. "Making Palpable Connections: Objects in Migrants' Transnational Lives." *Ethnologia Scandinavica* 43: 47–67. URN: <urn:nbn:se:mau:diva-14377>
- Pöttsch, Holger. 2015. "Art Across Borders: Dislocating Artistic and Curatorial Practices in the Barents Euro-Arctic Region." *Journal of Borderland Studies* 30(1): 111–125. DOI: <https://doi.org/10.1080/08865655.2015.1036099>
- Schiffer, Michael. 1999. *The Material Life of Human Beings. Artifacts, behavior, and communication*. Lontoo: Routledge.

- Schimanski, Johan. 2006. "Crossing and Reading: Notes towards a Theory and a Method." *Nordlit* 10(1): 41–63. DOI: <https://doi.org/10.7557/13.1835>
- Sheren, Ila Nicole. 2018. "The San Diego Chicano Movement and the Origins of Border Art." *Journal of Borderlands Studies* 33(4): 513–527. DOI: <https://doi.org/10.1080/08865655.2016.1238314>
- Taidetta, turvallisia tiloja ja kanssatutkijuutta* 2018. <https://katsomukset.fi/2018/03/22/taidetta-turvallisia-tiloja-ja-kanssatutkijuutta/>. Nuoret muslimit ja resilienssi -hankkeen järjestämä valokuvanäyttely. Hankkeen johtaja Marja Tiilikainen, Siirtolaisinstituutti / Helsingin yliopisto. Luettu 29.8.2021.
- Tapahtuipa silloin, kun me menttiin Suomeen 2019. *Tapahtuipa silloin, kun me menttiin Suomeen / See oli siis kui Soome läksime*. Martin Rattaksen ja tutkimusprojektin Inequalities in Motion (Itä-Suomen yliopisto) järjestämä sarjakuvanäyttely, Vabamu Museum, Tallinna, Viro, 11.10.–8.12.2019.
- Witzgall, Susanne ja Sven Kesselring (toim.). 2013. *New Mobilities Regime in Art and Social Sciences*. Farnham: Ashgate Publishing.
- Woodward, Ian. 2001. "Domestic Objects and the Taste Epiphany. A Resource for Consumption Methodology." *Journal of Material Culture* 6(2): 115–136.

FT Tuulikki Kurki työskentelee kulttuurintutkimuksen, erityisesti kulttuurisen muutoksen tutkimuksen, professorina Itä-Suomen yliopistossa. Hänen viimeaikainen tutkimuksensa on käsitellyt rajojen, liikkuvuuden, trauman ja materiaalisuuden teemoja sekä kirjallisuutta Suomen ja Venäjän rajaseudulla.

FT Saija Kaskinen työskentelee Itä-Suomen yliopiston kielikeskuksessa erityisalojen englannin kielen yliopistonlehtorina. Hänen tämänhetkiset tutkimuskohteensa ovat trauma ja petturuus instituutioiden näkökulmasta Iranissa. Lisäksi hän tutkii naisten asemaa sosiaalisessa hierarkiassa 1800-luvun englantilaisessa kirjallisuudessa.

FM Tarja Tantt on työskennellyt projektitutkijana Kadonnut kinnas ja muita tarinoita -hankkeessa. Hän työskentelee myös Itä-Suomen yliopiston kielikeskuksessa suomen kielen ja puheviestinnän yliopisto-opettajana. Tantt tutkii arkisissa vuorovaikutustilanteissa käytettävää suomen kieltä maahanmuuttajien uuteen yhteisöön kiinnittymisen näkökulmasta.